

Dr. sc. Stanko Nick: Diplomacija – metode i tehnike

Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije, Zagreb, 2010.

Dvije cjeline, sedam poglavlja, 444 str.

Što je to agreman, a što konsantman? Zašto vojni izaslanik nikada nije drugi po rangu prijavljeni dužnosnik u veleposlanstvu, bez obzira na svoj formalni čin i položaj? Što je to nota, kako ju treba pisati? Što je memorandum, što je non paper, a što pismo ministra? Kako napisati službeno, a kako osobno pismo, i u kojim prilikama ih treba slati, te kako ih potpisati?

Kako se ponašati u svakoj prilici? Kako izraziti zahvalnost? Koja su načela odijevanja za diplomate? Kako se obući za večeru, kako za koktel, a kako za vrtnu zabavu? Kada treba doći, a kada otići sa svakog od pojedinih navedenih događanja? Kako održati zdravicu na prijemu u čast zemlje koju predstavljamo, a kako nazdraviti zemlji domaćinu/primateljici?

Da li šefovi država, predsjednici Vlada i ministri vanjskih poslova trebaju punomoći za predstavljanje svoje države, prisustvovanje konferencijama i potpisivanje različitih vrsta ugovora? Što je diplomatski kor, i tko istupa u njegovo ime? Kako dobro i uspješno pregovarati? Kako se pripremiti za međunarodnu konferenciju? Kako održati izlaganje na međunarodnoj konferenciji i kome se treba obraćati? Kako organizirati lobiranje i sudjelovanje u postupku izbora u tijelima međunarodnih organizacija npr. u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih nacija?

Sve su ovo pitanja, na koje se može pronaći odgovore u knjizi Diplomacija – metode i tehnike, u kojoj se ujedno može naći i desetine drugih odgovora na pitanja koja se svakodnevno postavljaju osobi koja se priprema za ili već obavlja diplomatsku službu.

Prva cjelina knjige, koja se sastoji od sedam poglavlja, započinje zanimljivim uvodom, pod nazivom *Diplomacija i diplomati*, u kojem se doznaje što je to zapravo diplomacija i koje su poželjne i nepoželjne osobine i obrasce ponašanja za osobu koja želi biti uspješan diplomat. Zašto je potrebno usvojiti poželjne obrasce ponašanja diplomata? Zato jer je između neuspješnog diplomata i dobrog, uspješnog diplomata velika, supstancijalna razlika, koja se ponajviše ogleda u uspješnom svladavanju metoda i tehnika o kojima se u djelu piše. Autor objašnjava kakav bi to bio profil idealnog diplomata, kakva je koncepcija moderne diplomacije; objašnjava razliku profesionalaca i onih drugih. Objašnjava nam i različitosti lokalnih običaja, na koje diplomat može naići u zemljama primateljicama, u podpoglavlju zanimljivog naslova, koji govori o važnosti poštivanja lokalnih običaja: „*When in Rome, do as the Romans do*“. No, na početku, donose se argumenti koji pobijaju uvriježene predrasude o privlačnosti diplomatske profesije, te se raspravlja o tome da li je bolje da diplomati budu profesionalci, karijerni diplomati ili amateri, tj. ugovorni diplomati.

U drugom poglavlju, naziva *Organizacija i način rada ministarstva vanjskih poslova i diplomatsko-konzularnih predstavništava*, doznaje se kako izgleda sastav Ministarstava vanjskih poslova i diplomatsko-konzularnih predstavništava, te kako funkcioniraju. Doznaju

se i informacije o pravilima komuniciranja, objašnjava se važnost i način praćenja zbivanja u zemlji primateljici i izvještavanje vlastitog Ministarstva o prikupljenim informacijama, a opisuju se i odnosi u diplomatsko-konzularnom predstavništvu.

Poglavlje *Specifična područja u diplomaciji* obuhvaća vojnu, ekonomsku i kulturnu diplomaciju, te poslove i zadatke ostalih specifičnih diplomata kao što su primjerice ataše za školstvo, financijski ataše, poljoprivredni ataše, ataše za rad, ataše za medije. Ukratko se opisuju i religiozna i sportska diplomacija, te se ukazuje na njihovu moguću važnost.

Načini i sredstva diplomatskog komuniciranja su poglavlje u kojem autor piše o usmenom komuniciranju, telefonskom razgovoru, pisanom komuniciranju i diplomatskoj korespondenciji. Usmena komunikacija čini suštinu diplomatske profesije i zahtijeva i talent i naučena znanja. Pismena komunikacija i korespondencija imaju posebno značenje kao važne diplomatske tehnike. Autor u ovom poglavlju posebno naglašava važnost poznavanja svjetskih jezika, što su znanja i vještine bez kojih diplomat naprosto ne može obavljati svoj posao. Naime, nije dovoljno znati samo jedan svjetski jezik. Ovdje se preporuča da engleski bude jezik koji se najbolje poznaje, kao drugi jezik je najbolje znati francuski, a treći jezik bi bilo dobro da bude npr. arapski, kineski, pa i ruski, ili neki od većih europskih jezika – talijanski, španjolski ili njemački. Naravno, onaj tko želi i može, nitko mu ne brani da nauči još poneki jezik ili barem njegove osnove, a postoje i različite kombinacije jezika koje mogu najbolje pomoći diplomatu ovisno o tome u koju je državu ili pri kojim međunarodnim organizacijama akreditiran, ovisno o njihovim zahtjevima/preferencijama.

Tehnika diplomatskog pregovaranja, najvažniji je dio knjige, po ocjeni samog autora. U diplomatskim razgovorima i pregovorima, oni koji pregovaraju, uglavnom imaju instrukcije i stajališta kojih se moraju držati, te minimalne i maksimalne ciljeve, te se unutar njih pokušavaju postići dogovori. Vješti pregovarači u diplomaciji predstavljaju pravo blago i često mogu donijeti prevagu u dugotrajnom i mukotrpnom procesu pregovaranja, koji ima svoje zakonitosti, koje je itekako potrebno poznavati. Navode se primjeri uspješnog i neuspješnog pregovaranja, te greške koje se često čine u tom procesu.

Diplomacija izvan službenih prostorija, kako glasi naziv šestog poglavlja, zapravo je najviše ugodan dio posla diplomata, a ujedno je i dio gdje se diplomat može najviše „pokazivati“, u smislu javne prezentacije, predstavljajući tako svoju zemlju. Međutim, autor uvijek kaže da diplomati ne trebaju biti javne ličnosti, a pogotovo ne „medijske zvijezde“, jer to ne samo da koristi njihovu poslu, nego mu i šteti. Ponovno razbija pogrešne percepcije, koje imaju laici kad je u pitanju diplomacija, jer oni smatraju da je diplomacija vezana primarno uz luksuzne automobile, svečano odijevanje, prijeme, koktele i vrtne zabave, balove, otmjene ručkove i večere. Suprotno toj percepciji, obveze protokolarnog i društvenog karaktera jesu dio posla, ali nisu njegova suština! Donose se savjeti kako se ponašati u takvim prigodama, kako se odjenuti, na koji način se prezentirati, da li donijeti neki poklon, u kojoj prigodi i kakav, da li poslati pisamce zahvale domaćinu nakon održanog prijema, koktela, vrtne zabave i slično. Također, možemo saznati razlike između francuskog i engleskog rasporeda sjedenja oko stola i njihove prednosti i mane, kako odabrati prikladne teme za razgovor, kako odabrati jela i pića, s obzirom na različite običaje u pojedinim državama.

Multilateralna diplomacija, priprema i rad međunarodnih konferencija, sedmo je poglavlje knjige, u kojem se u osnovnim crtama (obzirom na obim i složenost ove materije, koja daleko prelazi mogućnosti jedne, za ovu vrste diplomacije nespecializirane knjige) donosi razvoj i postulati multilateralne diplomacije, čiji je glavni cilj istovremeno i istovjetno rješavanje

jednog aspekta međunarodnih odnosa u širem krugu država. Odlično znanje engleskog i francuskog jezika, te poznavanje još jednog jezika bitni su preduvjeti za kvalitetno obavljanje posla. Također, treba znati da su zahtjevi koji se postavljaju pred predstavnike malih zemalja mnogo su stroži i ozbiljniji nego oni pred kojima stoje predstavnici velikih sila, što se može slikovito izraziti maksimom: „*You have to be twice as good to be good at all*“. Upravo se stoga najkvalitetniji kadrovi u diplomaciji neke države, a posebice manjih država, bave ovom vrstom diplomacije.

U drugoj cjelini knjige, pod nazivom *Prilozi*, nalazi se, na oko 160 stranica, skup različitih vrsta dokumenata, kao primjera pismenog diplomatskog komuniciranja, koji svakom potencijalnom diplomatu predstavljaju izvor primjera kako uspješno komunicirati pismenim putem u diplomaciji. Tako se donose primjeri nota, memoranduma, *aide-memoire*, pisma ministra, *non papers*, punomoći, pisma zahvale, deklaracija, rezolucija, podsjetnika za pripremu dolaska strane delegacije, podsjetnika traženja podrške pred izbore, kurirskih pisama, pa i korespondencije UN-a. Ovi prilozi predstavljaju, osim što su odraz velikog truda i sistematičnosti samog autora, koji ih je prikupio u godinama svoje diplomatske službe, neprocjenjiv izvor primjera diplomatskog komuniciranja, te mogu poslužiti kao predlošci diplomatima i svima onima koji žele naučiti kako uspješno komunicirati pismenim putem u diplomaciji. Dodatna korisna činjenica je da su vrijedni izvori prikupljeni na jednom mjestu.

Nakon pažljivog čitanja, možemo zaključiti da knjiga dr. sc. Stanka Nicka, pod naslovom „Diplomacija – metode i tehnike“ predstavlja izuzetno vrijedno djelo vrsnog pravника, doktora znanosti i vrhunskog profesionalnog diplomata, koji je čitav radni vijek proveo u diplomaciji. Prvi put je tiskana još 1997. g. Treće, dopunjeno izdanje, izdala je 2010. g. Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije iz Zagreba (čiji je dr. Nick bio prvi dekan). Knjiga pruža uvid u definicije, metode i tehnike vještine i profesije koju nazivamo diplomacija.

Više je prednosti zbog kojih ova knjiga predstavlja nezamjenjiv izvor informacija, priručnik i sredstvo za rad svakom onom tko se želi baviti diplomacijom ili se njome bavi, i to u najširem smislu. Pritom se ne misli samo na diplomate koji aktivno sudjeluju u diplomatskoj službi, nego i na studente preddiplomce i diplomce međunarodnih odnosa i diplomacije, na one koje zanimaju načini komuniciranja u kontaktima s međunarodnim institucijama i njihovim predstavnicima, te najširi krug svih onih čiji se poslovi i karijere mogu na bilo koji način povezivati s diplomacijom, bilo da bi oni po svom karakteru spadali u domenu gospodarske, kulturne, vojne diplomacije itd. Bitno je stoga znati da knjiga može poslužiti daleko širem krugu ljudi od onog koji se u široj javnosti obično podrazumijeva pod oznakom „diplomati“, a koja obično označava službenike Ministarstva vanjskih poslova.

Sama knjiga pisana je vrlo zanimljivim jezikom i stilom, a autor je, osim navođenja brojnih relevantnih znanstvenih i stručnih izvora vezanih uz osnovne pojmove, povijest, karakter, metode i tehnike diplomacije, u djelo unio i osobna, vrlo zanimljiva i poučna iskustva iz bogate diplomatske karijere uzornog diplomata bivše države i Republike Hrvatske.

dr. sc. Petar Kurečić